

Apollonios Rhodios: Udmarch fra Iolkos (I 228 – 316)

Oversat af Simon Laursen (2013)

Apollonios Rhodios var en digter, der levede i Alexandria mellem 300 og 250 fvt. Han var blandt de første medarbejdere i den musehelligdom, *Museion*, kong Ptolemaios havde oprettet; men som så mange andre lærde institutioner var også museet – og det bibliotek, der hørte til – hærget af stridigheder mellem de lærde, og Apollonios synes at være faldet i unåde. Meget mere ved man ikke om ham.

Hans hovedværk var *Argonautertoget*, en fortælling i fire sange om, hvordan *Jason*, en ung mand fra *Iolkos* i Thessalien, søn af *Aison*, af kong *Pelias* af Thessalien får ordre til at hente det sagnomspundne gyldne skind af en vædder, *Frixos* havde redet på, da han engang flygtede fra Thessalien til *Kolkhis* helt ude på østsiden af Sortehavet, og hvordan han som leder af en skare helte fra hele Grækenland på skibet *Argo* drager ud for at udføre denne næsten umulige bedrift. Ude i *Kolkhis* møder han troldkvinden *Medea*, der hjælper ham med at få fat på skindet og derefter må flygte med ham til Grækenland.

Der er ingen tvivl om, at *Jason* *formelt* er digtets 'helt'. Men ved hoffet i Alexandria skrev man ikke digte, der var *så* lette at forstå, og det er den dag i dag et stridsemne, om *Jason* *reelt* er en helt – eller snarere en 'antihelt', mens *Medea* faktisk er den, der har overskud til at klare alle problemer, og derfor egentlig er helten.

Digtet er bygget op af en række episoder, der somme tider ikke hænger særlig godt sammen, uden at man dog kan sige, digtet ikke *er* en helhed. Forud for den scene, der følger, har Apollonios i et langt katalog opregnet alle de helte, der deltog på togtet.

Disse var heltene, Jason lod samle til råd på sin rejse.

Folket, der boed i landet, gav heltene navnet *Minyer*,
230 siden de fleste og bedste ved blod var knyttede sammen –
Minyas' døtre var heltenes fælles, hædrende ophav.
Jason var også af Minyas' slægt; for hans mor, Alkimede,
fødtes af Minyas' datter, der kendes ved navnet Klymene.

Men da det hele var rede og klargjort af terner i huset,
235 alle slags udstyr, man bringer ombord i et skib, der har årer,
når man er nødt til at vove sig ud for at sejle på havet,
da gik de endelig ned gennem byen til skibet, hvor kysten
kaldes ved navn Pagasai i Magnesia. Rundt om dem fulgte
folket i mængde dem tæt, som de vandred afsted; og de stråled
240 ret som de stjerner, man ser mellem skyer. Man hørte forskellige
sige ved synet af heltenes ilsomme march under våben:

"Herre min gud! Hvad har *Pelias* tænkt sig? Hvorfor dog drive
sådan en skare af helte så langt fra akhaiernes hjemland?"

"Ha! det kan næppe ta' heltene lang tid at hærge *Aietes*'

245 hus og hjem, hvis han ikke leverer dem frivilligt skindet!”
”Togtet er ikke at undgå – men dåden umulig derude!”

Rundt om i byen faldt ordene sådan. Og kvinderne hæved
højt deres hænder til guderne oppe i himlen og bad dem
give, at heltene nåede lykkeligt målet for togtet.

250 Indbyrdes jamrede kvinde til kvinde og gød deres tårer:

”Ak, Alkimedede, din stakkel – trods alt er sorgen da kommet,
selv om lidt sent, og du ender så ikke dit livsløb i hæder.
Aison er dog for alvor ulykkelig – ham var det bedre,
om han forlængst var lagt i den klædning, man giver den døde,
255 og han nu lå i sin grav uden viden om prøven, der truer.
Bare dog Phrixos, da Helle, hans søster, gik til, var forsvundet,
sammen med vædderen, ude på havet, men monsteret sagde,
ret som et menneske, noget til drengen – måske for at give
senere hen Alkimedede tusinde sorger og kvaler!”

260 Således talte de, altimens heltene stod på tærsklen til rejsen.
Talrige svende og terner var samlet og klar til at gå allerede.
Jasons moder var ramt af bekymring, og over dem alle
lå der en stikkende kummer. Hans fader lå, knust i sin ælde,
svøbt i sin kappe på lejet og græd og hulkede stadigt.

265 Jason forsøgte at mildne dem sorgen og sagde dem kærligt
trøstrige ord; derpå gav han svendene ordre til afgang.
Våben og udrustning løftede de tavse og triste til mode.
Moderen kastede først sine arme fast omkring sønnen,
holdt ham og tårerne løb over kinden, ret som en pige

270 kaster sig længselsfuldt ind til sin grånende amme og klager
ensomt, fordi hun har mistet, hvem ellers hun havde i slægten;
nu må hun friste et kummerligt liv med en unådig stedmor,
som har bebrejdet for alt, hvad hun gør, med alvorlige skældsord;
grædende føler hun, hjertet er fanget i kummer derinde,

275 og hun kan ikke forløses i gråd så godt, som hun ønsker –
sådan græd Alkimedede i strømme med sønnen ved brystet.
Her er de ord, som hun sagde, på grund af den sorg, som hun følte:

”Gid jeg dog bare, den dag, da jeg hørte, med sorg i mit hjerte,
Pelias give sin fyrstebefaling med hele dens ondskab,

280 straks havde opgivet ånden og glemt alle sorger, jeg havde –
for at du selv kunne stede mig egenhændigt til hvile,
kæreste barn – for kun dét var der endnu tilbage at ønske!
Længst har du gjort, hvad man ellers skylder sin moder og fader.
Nu skal jeg, førhen den første blandt alle akhaiske kvinder,
285 stå som en terne alene tilbage i hallernes tomhed,
tæres elendig af længsel til dig, som har givet så megen
hæder og ære, min eneste grund til at ligge til barsel –
du var den første og sidste, jeg fik; thi gudinden for fødsler,
Eilethya, undte mig ikke en rigdom af drenge.
290 Ak, min usalige skæbne – jeg troede aldrig, ja, drømte
ikke engang, at Phrixos ku' bringe mig sorg med sin frelse.”

Således jamred og klaged hun; kvinderne ved hendes side
hulkede alle. Men Jason trøstede kærligt sin moder.
Blide var ordene, Jason sagde til hende til gensvar:

295 ”Kæreste mor! Vær sød at la' vær' med at tænke på sorgen
helt så meget – trist som den er – den forsvinder jo ikke
med dine tårer, ja, det, som er ondt, bliver snarere værre.
Sorger, vi ikke forstår, giver guderne menneskeslægten;
selvom det smerter dig, må du da tåle det lod, du har fået –
300 find nu det mod, der skal til! Du skal tro på mit bånd til Athene,
og på de sandsagn, som Foibos har givet – de lover mig gode
chancer! – og endelig også på heltens bistand derude!
Bliv du nu her tilbage i ro med de huslige piger.
Undgå at blive en fugl, der gi'r dårlige varsler for togtet!
305 Folk fra slægten og huset vil føre mig ud til min rejse.”

Talt, og han iled afsted fra sit hjem i retning af havnen.
Ret som Foibos Apollon forlader sit duftende tempel
enten på Delos, den hellige ø, eller Klaros og Delfi,
eller ved Xanthos' bredder på Lykiens vidtstrakte sletter –
310 sådan gik Jason afsted gennem folkemængden; der hørtes
tilråb fra alle, der stimlede sammen. Han mødte den gamle
Iphias, som var præstinde for Artemis, byens beskytter.
Kvinden kyssed hans hånd, men hun nåede ikke at tale,
skønt hun begæred det – sådan var massernes drev imod kysten.
315 Ene stod hun tilbage ved siden af vejen, den gamle,

efter de unge, og Jason forsvandt i mængdens forvirring.